

SUOMEN MUINAISMUISTOYHDISTYKSEN VUODEN 2019 TOIMINTAKERTOMUS

Yhdistyksen tarkoitus

Suomen Muinaismuistoyhdistyksen tarkoituksena on edistää Suomen sekä mahdollisuuksien mukaan muiden kansojen ja alueiden muinaisuutta valaisevaa muinaistieteellistä, kansatieteellistä, taidehistoriallista ja kulttuurihistoriallista tutkimusta, levittää tietoa sekä herättää ja pitää vireillä kiinnostusta kulttuuriperintöön. Yhdistys toimii jo 149 vuoden kokemuksella, ja on Tieteellisten seurain valtuuskunnan jäsen-seura.

Kokoukset ja yleinen toiminta

Yhdistys piti seitsemän jäsenkokousta, joista neljä oli kevätkaudella ja kolme syyskaudella. Kokoukset pidettiin Kansallismuseon auditoriossa tai Ateljee-tilassa (2. krs) pääsääntöisesti kuukauden ensimmäisenä keskiviikkona klo 18. Poikkeuksia tähän olivat helmikuun kuukausikokous torstaina 7.2. ja vuosikokous tiistaina 7.5. Kevätkauden kuukausikokousten teemana oli *Oikeutta esineille – Aineellisen kulttuuriperinnön etiikka*. Syyskauden teemana oli *Käden tieto*. Kokousten yhteydessä jäsenille esiteltiin valikoidusti julkaisuvaihdon kautta saatua uutta kirjallisuutta sekä tiedotettiin ajankohtaisista asioista.

Helmikuun kokouksessa 7.2.2019 esitelmän piti amanuenssi, FL Anna-Mari Immonen Kansallismuseosta otsikolla ”*Kirottu muovi? Muoviesineet Kansallismuseon kokoelmissa*”. Esitelmän lähtökohtana oli museon muoviaiheinen dokumentointiprojekti, jonka puitteissa Immonen oli tutustunut muoviesineisiin museon kokoelmissa. Kokouksessa oli läsnä 37 henkilöä.

Maaliskuun kokouksessa 6.3.2019 oli puhujana FT Johanna Enqvist, joka toimii tutkijana Tieteen termipankissa. Enqvist lähestyi esitelmässään *Esine – merkityksellistä materiaa vai materialisoituneita merkityksiä?* esineen käsitettä käsitteanalyttisestä näkökulmasta. Kokouksessa oli läsnä 35 henkilöä.

Huhtikuun kokouksessa 3.4.2019 PhD Kaija Kaitavuori puhui aiheesta *Materiaalina ihminen: eettisiä kysymyksiä*. Esitelmä liittyi Kaitavuoren tutkimukseen osallistavista nykytaideteoksista, joissa ihmiset toimivat taiteilijan ohjeita noudattavana raaka-aineena sekä näihin liittyvistä eettisistä kysymyksistä. Kokouksessa oli läsnä 26 henkilöä.

Vuosikokouksessa 7.5.2019 puheenjohtaja, dosentti Pia Olsson esitelmöi aiheesta *Esineen ääni*. Esitelmää oli kuuntelemassa 31 henkilöä, vuosikokouksessa oli läsnä 28 henkilöä.

Lokakuun kokouksessa 2.10.2019 esitelmän pitäjänä oli FM Katri Vuola Helsingin yliopistosta. Hän puhui aiheesta *Koivua, lehmusta vai leppää? Puulajit keskiaikaisissa veistoksissa*. Esitelmä liittyy Vuolan keskiaikaisia puuveistoksia käsittelevään väitöskirjaan, jota hän valmistelee Koneen Säätiön rahoittamassa Muutoksen veistäjät-hankkeessa. Kokouksessa oli läsnä 53 henkilöä.

Marraskuun kokouksessa 6.11.2019 oli läsnä 8 henkilöä. FT Mikko Moilasen esitelmä *Kokeellinen arkeologia miekkatutkimuksen työkaluna* peruuntui viime hetkellä puhujan äkillisen esteen vuoksi.

Joulukuun kokouksessa 4.12.2019 kuultiin FM Anna Rauhalan esitelmä *Merkityksellinen neulonnan taito*. Esitelmä pohjautui Rauhalan kansatieteen alan väitöskirjaan, joka tarkastettiin Helsingin yliopistossa 20.12.2019. Kokouksessa oli läsnä 75 henkilöä.

Vuoden 2019 kuukausikokouksia mainostettiin jäsenistön ulkopuolelle mm. Helsingin yliopiston kulttuuriperintöalojen opiskelijajärjestöjen sähköpostilistoilla ja Facebookissa, ja ne ilmoitettiin Helsingin Sanomien menokoneeseen. Syksyllä aloitettiin tiedotusyhteistyö Kansallismuseon kanssa, minkä myötä kokouksista tiedotettiin myös Kansallismuseon verkkosivuilla ja heidän sosiaalisen median viestintäkana viensa kautta. Lisäksi kokeiltiin maksullista Facebook-mainontaa. Verrattuna vuoden 2018 kuukausikokouksiin tilaisuuksissa kävi keväällä lähes saman verran ihmisiä, mutta syksyllä osallistujamäärä kasvoi huomattavasti. Jäsenistölle yhdistyksen toiminnasta tiedotettiin sähköpostilla tai kirjeitse sekä yhdistyksen verkkosivuilla. Vuoden lopussa yhdistyksen Facebook-sivulla oli 1 599 seuraajaa, joten vuoden aikana oli tullut noin kaksisataa uutta seuraajaa. Suosituin julkaisu saavutti 6 300 henkilön yleisön. Johtokunta kokoontui vuoden aikana kahdeksan kertaa ja piti kaksi sähköpostikokousta. Asiakohtia johtokunnan kokousten pöytäkirjoihin kertyi yhteensä 124.

Yhdistyksen työjäsenien neuvottelukunnan sääntömääräinen kokous pidettiin 7.5.2019 klo 16 Kansallismuseolla. Paikalla oli 5 työjäsentä ja 3 yhdistyksen toimihenkilöä. Kokouksessa käsiteltiin tulevaa 150-vuotisjuhlavuotta 2020 ja toiminnan kehittämistä. Sihteerit esitteli johtokunnan suunnitelmia juhlavuoden hankkeiksi. Puheenjohtaja esitti toiveen vahvemmasta osallistumisesta yhteiskunnalliseen keskusteluun, minkä lisäksi keskusteltiin tarpeesta tiivistää yhteistyötä Museoviraston ja Kansallismuseon kanssa. Kokouksessa ehdotettiin yhdistyksen uudeksi työjäseneksi dosentti Leena Valkeapäättä. Ehdotus esitettiin myöhemmin vuosikokoukselle, joka hyväksyi sen. Kokouksen päätteeksi keskusteltiin työjäsenien käynnissä olevista projekteista. Työjäsenille esiteltiin ja jaettiin myös yhdistyksen uusimpia julkaisuja. Kokouksen jälkeen työjäsenillä oli mahdollisuus osallistua opastetulle kierrokselle *Inherit the Dust* -näyttelyyn.

Johtokunta valmisteli vuoden aikana tulevan 150-vuotisjuhlavuoden hankkeita. Yhdistystä ja sen 150-vuotista taivalta aiotaan 2020 juhlistaa *Suomen Museon* ja *Finskt Museum*in yhteisen juhlaulkaisun, seminaarin, iltajuhlan, näytelmäroolipelin sekä pop up -kiertonäyttelyn voimin. Juhlavuoden yhteistyökumppaneiksi lupautuivat Helsingin yliopisto, Kansallismuseo, Lohjan museo, Oulun kaupunginkirjasto, Rauman museo ja Valkeakosken kaupunginkirjasto. Alkujaan suunnitteilla oli myös julkaisudigitointihanke Kansalliskirjaston kanssa, mutta kirjaston kanssa tekijänoikeuksista käytyjen keskustelujen seurauksena todettiin, että hanketta on lykättävä myöhempään ajankohtaan. Lisäksi valmisteltiin iltajuhlaa ja Helsingin yliopiston kanssa toteutettavaa juhlaseminaaria Tiedekulmassa sekä juhlavuoden viestintää ja myyntituotteita yhdistyksen talouden vahvistamiseksi.

Lauantaina 17.8.2019 yhdistys teki yhdessä Taidehistorian Seuran kanssa kesäretken Länsi-Uudellemaalle. Retkelle osallistui yhteensä 25 henkilöä, joista 9 oli Muinaismuistoyhdistyksen, 8 Taidehistorian Seuran ja 8 molempien seurojen jäseniä. Retki lähti Kiasman edustalta bussilla Suur-Sarvilahden kartanoon. Seuraavaksi siirryttiin Malmgårdin kartanoon, jossa syötiin lounasta ja tutustuttiin kartanoon kreivi Johan Creutzin johdolla. Malmgårdista jatkettiin Koskenkylään, missä Jouni Jäppinen esitteli osallistujille Forsbyn ruukin alueetta ja raudanvalmistuksen jälkiä siellä.

Julkaisuutoiminta

Vuoden 2019 aikana yhdistykseltä ilmestyivät seuraavat julkaisut:

In Search of Hearths – A Book in Memory of Sven-Donald Hedman. Iskos 22. Toim. Petri Halinen ja Bjørnar Olsen. Kirjoittajat: Bjørnar J. Olsen, Philip Jerand ja Johan Linderholm, Jørn Erik Henriksen, Maria Vretemark. Anton I. Murashkin ja Evgeniy M. Kolpakov, Ivar Bjørklund, Petri Halinen. 122 sivua. Paino: Waasa Graphics.

Anna Rauhala: *Neulonnan taito*. *Kansatieteellinen Arkisto* 59. 251 sivua. Paino: Kirjapaino Hermes. Julkaistiin myös verkossa Helsingin yliopiston E-thesis palvelussa: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/307664>

Suomen Museo 2016–2017. Toim. Outi Järvinen. Kirjoittajat: Timo Muhonen; Tuuli Koponen ja Paula Pelttari; Ulla Moilanen ja Ninni Närväinen; Hanna Pirinen; Mari Tossavainen; Vadim Adel; Paula Purhonen, Marianne Schauman-Lönnqvist ja Leena Söyrinki-Harmo; Jaana Riikonen. 216 sivua. Paino: Pieksänprint Oy.

Suomen Museo 2019. Päätoim. Outi Järvinen. Kirjoittajat: Juha Ruohonen; Jouni Kuurne; Erkki Varjonen; Tuija Kirkinen. 111 sivua. Paino: Tallinna Raamatutrukikoda.

Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirjan nidettä 124 ja *Kansatieteellisen Arkiston* nidettä 60 valmisteltiin, mutta niiden julkaisu siirtyi vuodelle 2020. Julkaisusarja *Finskt Museum* oli vuonna 2019 päätoimittajan vaihdoksen vuoksi tauolla, ja ilmestyy vuodesta 2020 alkaen samoissa kansissa *Suomen Museon* kanssa nimellä *Suomen Museo – Finskt Museum*. Toimituskunnassa ja -neuvostossa on myös ruotsinkielisiä jäseniä.

Kirjasto, julkaisuvarasto, julkaisuvaihto ja kirjalahjoitukset

Vuonna 2019 yhdistyksellä oli 142 ulkomaista ja 75 kotimaista vaihtosuhdetta. Monografoita luetteloiitiin 121 ja kausijulkaisu vuosikertoja 365. Sekä vaihtosuhteiden kautta että lahjoituksena yhdistyksen kirjastoon saadut julkaisut on sijoitettu Museoviraston kirjastoon.

Suomen Muinaismuistoyhdistyksen julkaisujen päämyyntikanava on Tiedekirja, joka myy tieteellistä kirjallisuutta myymälässään, verkkokaupassaan sekä erilaisissa tapahtumissa kuten Sastamalan Vanhan kirjallisuuden päivillä. Yhdistys oli mukana myös Helsingin Kirjamesseilla, minne järjestimme Tiedekirjan osastolle paneelikeskustelun aiheesta *Vaikea kulttuuriperintö*. Paneelia moderoi yhdistyksen varapuheenjohtaja, dosentti Elina Räsänen ja keskustelemassa olivat Kansallismuseon yleisötyöpäällikkö Hanna Forssell ja dosentti Ildikó Lehtinen. Yhdistyksellä oli kirjamyyntipöytä Kansallismuseon joulumyyjäisissä 23.11.2019. Yhdistys tarjoaa julkaisujaan myyntiin myös niiden potentiaalista lukijakuntaa erityisesti kiinnostaviin myymälöihin kuten museokauppoihin.

Yhdistyksen julkaisuvarasto sijaitsee Kulosaassa osoitteessa Risto Rytin tie 24. Osa varastosta oli säilytettävänä Seurasäätiön Isännäntalossa. Yhdistys sai mahdollisuuden varastointiin säätiöltä kuluitta, millä on ollut suuri merkitys yhdistyksen taloudelle.

Talous ja erityishankkeet

Yhdistyksen vakituinen kokoustoiminta, jäsenkirjeiden postitus ja taloudenhoito- ja pankkikulut rahoitettiin jäsenmaksukertymällä ja osaketuotoilla. Jäsenmaksu vuosijäseniltä oli 25 euroa, ainaisjäseniltä 200 euroa ja lahjoittajajäseniltä 500 euroa.

Tieteellisten seurain valtuuskunta myönsi valtionavustusta yhdistyksen julkaisu-toimintaan yhteensä 12 000 euroa, josta *Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirjalle* 5 000 euroa, *Suomen Museolle* 3 000 euroa, *Finskt Museumille* 2 000 euroa ja *Kansatieteelliselle Arkistolle* 2 000 euroa. Koska *Finskt Museum* ei ilmestynyt, palautettiin siihen kohdistuva avustussumma. Tieteellisten seurain valtuuskunnan *Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirjalle* 124 ja *Kansatieteellisen Arkiston* niteelle 60 vuodelle 2019 myöntämille valtionavustuksille jouduttiin anomaan käyttöajan pidentystä vuoden 2020 puolelle. Myyntituottoa julkaisuista tuli 2 240,51 euroa. Yhdistys sai Tieteellisten seurain valtuuskunnalta XVI Suomalais-venäläisen arkeologisymposiumin kuluihin valtionavustusta 2 500 euroa.

Juhlavuoden 2020 hankkeisiin yhdistykselle myönnettiin Jenny ja Antti Wihurin rahastolta 15 000 euroa ja Suomen Muinaismuistosäätiöltä 2 000 euroa kiertonäyttelyyn yhdistyksen taidehistoriallisista tutkimusmatkoista 1871–1902. Avustukset juh-lavuoden hankkeisiin maksetaan vuoden 2020 puolella.

Yhdistyksen talous kääntyi vuonna 2019 usean tappiollisen vuoden jälkeen selvästi positiiviseksi johtuen sekä julkaisumyynnin että sijoitustoiminnan tuottojen kasvusta ja jäsenmaksuihin tehdystä korotuksesta, joka lisäsi selvästi jäsenmaksutuottoja. Kun huomioidaan, että vuoden 2019 julkaisuavustuksista siirrettiin yhteensä 7 000 euroa vuodelle 2020, mahtuu tehty voitto vielä normaalin vuosivaihtelun piiriin. Yhdistyksen arkistomateriaali (vanhoja jäsenkortteja, pöytäkirjat, tilinpäätökset ja julkaisutoimintaan liittyvää materiaalia) vuoteen 2015 asti on sijoitettu Museoviraston arkistossa säilytettävään SMY:n arkistoon. Uutta yhdistyksen toimintaan liittyvää paperista materiaalia on pyritty karsimaan mm. taloushallinnon siirtyessä sähköiseksi, ja Museoviraston arkistoon toimitetaan jatkossa vain välttämättömät asiakirjat eli pöytäkirjat ja tilinpäätökset. Muut yhdistyksen toimintaan liittyvät asiakirjat noin vuodesta 2011 lähtien ovat sähköisinä kopioina käytössä Drop-box-palvelussa.

Johtokunta valmisteli 150-vuotisjuhlavuotta 2020, jonka teema on *Monimuotoinen muinaisuus – yhteinen tulevaisuus*. Teema korostuu juhlaulkaisussa *Suomen Museo – Finskt Museum 2020* sekä juhlaseminaarissa, joka järjestetään Tiedekulmassa yhdistyksen perustamisen vuosipäivänä 1.10.2020 ja sitä seuraavassa iltajuhlassa. Yhdistyksen historiaa tuodaan esiin Leena Valkeapään yhdistyksen taidehistoriallisia tutkimusmatkoja 1871–1902 käsittelevässä tutkimuksessa, joka julkaistaan *Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirjana* 124. Tutkimuksen pohjalta toteutetaan kiertonäyttely Lohjalla, Oulussa, Raumalla ja Valkeakoskella sekä retkiä elävöittävä liveroolipeli Seurasaaressa. Historia on läsnä myös kuukausikoukuksissa, joissa tarkastellaan Muinaismuistoyhdistyksen edustamien tieteenalojen vaiheita viimeisten 150 vuoden aikana.

Joulukuun kuukausikokouksessa järjestetään paneelikeskustelu kulttuuriperinnön klikeistä, jota valmisteltiin 7.5. pidettäväksi tarkoitettuun vuosikokoukseen.

Juhlavuoden valmistelun ohella painopisteenä toiminnan kehittämisessä oli viestintä, jota tehostettiin aloittamalla syksyllä kuukausikokouksiin liittyvä viestintäyhteistyö Kansallismuseon kanssa sekä valmistelemalla verkkosivujen uudistamista helpommin päivitettävään WordPress-pohjaiseen muotoon. Verkkosivu-uudistukseen liittyen varasihteeri Piia Pasanen osallistui WordPress-kurssille.

Suomen Muinaismuistoyhdistys jatkoi yhteistyötä Esinetutkimusverkosto Artefactan kanssa vuonna 2019. Artefacta jatkoi uutisten (25 kpl) ja vertaisarvioidun Artefactum-sarjan julkaisemista. Se oli hyväksytty Julkaisufoorumin tasolle 1 ja noudatti Tieteellisten seurain valtuuskunnan vertaisarviointitunnuksen käytölle asetettuja ehtoja. Artefactumissa julkaistiin 3 artikkelia: Casanova – Lemos – Araújo – Carvalho, *Tracing the Historic Meaning of Two Books of Hours*; Diana Stoert, *Goethe's Majolica Cabinets and the Importance of the Biography of Object Accessories*; Evans – Stable, *The Old State Drawing Room from Hamilton Palace at the National Museum of Scotland, Edinburgh*. Lisäksi julkaistavaksi oli jo hyväksytty 3 artikkelia. Artefacta tarjosi keskustelupalstallaan mahdollisuuden esineaiheiseen keskusteluun. Artefactan verkkopalveluun oli rekisteröitynyt 1 005 käyttäjää (31 uutta jäsentä vuodessa) ja sen Facebook-sivulla oli 661 tykkääjää (36 uutta tykkääjää vuodessa). Artefactan toimintaan ei saatu jatkorahoitusta, joten se päättyi nyky muodossaan 31.3.2020.

Jäsenistö 2019

Yhdistyksen uusiksi vuosijäseniksi hyväksyttiin 4 henkilöä ja ainaisjäseneksi 1 henkilö. Yhdistykseen kuului vuoden lopussa 381 jäsentä. Jäsenrekisteristä poistetaan vuosittain henkilöt, jotka ovat jättäneet jäsenmaksun maksamatta kolmena peräkkäisenä vuonna. Johtokunta pohti keinoja jäsenhankinnan tehostamiseksi.

Johtokunta ja toimihenkilöt

Johtokunta järjestäytyi Kansallismuseossa pidetyssä vuosikokouksessa 7.5.2019. Yhdistyksen puheenjohtajaksi kaudelle 2019–2020 valittiin jatkamaan dosentti Pia Olsson. Johtokunnan jäsenistä erovuorossa olivat professori Mika Lavento ja FT Päivi Roivainen. Roivainen valittiin jatkokaudelle ja Lavennon tilalle valittiin FT Johanna Enqvist. Johtokunnassa jatkoivat FM Satu Frondelius, dosentti Petri Halinen, dosentti Elina Räsänen (varapuheenjohtaja) ja FT Tytti Steel.

Yhdistyksen toimihenkilöitä vuonna 2019 olivat sihteeri FM Petra Lehtoruusu, julkaisusihteeri FM Mervi Suhonen, kirjastonhoitaja FM Hannele Dahl ja varasihteeri HuK Piia Pasanen. Yhdistyksen varainhoidosta huolehti tilitoimisto Vihainen Talouspäällikkö Oy. Virkailijoiden toimenkuvia kehitettiin siten, että varasihteerin vastuulle jaettiin aiemmin julkaisusihteerille kuuluneita tehtäviä sekä tiedotusasioita, ja palkkiot tasattiin sihteeristön kesken.

Yhdistyksen tilintarkastajaksi valittiin vuosikokouksessa 7.5.2019 tilintarkastusyhteisö APK-Auditing Oy, päävastuullisena KHT Aarto Hirvi. Tarvittaessa yhteisö valitsee keskuudestaan varatilintarkastajan.